

Spis treści

Podziękowania	7
-------------------------	---

CZĘŚĆ 1

W stronę bajki. O pakcie referencjalnym, granicy gatunku

<i>i jej przekraczaniu</i>	9
Kilka ustaleń terminologicznych	9
Dylematy badawcze	13
W poszukiwaniu granic gatunku	18
Literatura niefikcjonalna jako pakt	25
Łamanie paktu: perspektywa etyczna	31

CZĘŚĆ 2

Zagubieni kosmonauci. O Ryszardzie Kapuścińskim i jego krytykach

<i>– raz jeszcze</i>	37
Gorący miesiąc marzec: <i>Kapuściński non-fiction</i>	37
Zwolennicy hybrydyzacji gatunku	41
Obrońcy warsztatowej etyki	50
Zagubieni kosmonauci. <i>Imperium</i> czytane przez literaturoznawców	53
Krytyczny głos z zewnątrz: Maxim K. Waldstein	55
Autorytet etnograficzny i uśpieni krytycy	61
(Bez)krytyczne głosy	67

CZĘŚĆ 3

(Nie)fikcjonalne obrazy. Fotograficzne znaleziska Martina Pollacka .

Siła obrazu	77
Śmierć w bunkrze	82
Tradycja „bimedialnych ikonotekstów”: Alexander Kluge i W.G. Sebald	86
Fotografie jako „to-co-było”. Śladami Barthes’a	96
Fotografia w służbie „postpamięci”.	107
Fotografia w przekazie niefikcjonalnym: problem reprezentacji traumy	120

Książka *Jak świat prawdziwy stał się bajką* jest pionierską próbą opisu literatury niefikcjonalnej, która, zdaniem autora, funkcjonuje na rynku wydawniczym jako komercyjny produkt o ściśle określonych dyrektywach czytelniczych. Granica między fikcją a nie-fikcją jest nieodłącznym elementem strategii marketingowej stosowanej w ramach współczesnego pola literackiego, gdzie dla coraz lepiej sprzedającej się literatury niefikcjonalnej zarezerwowano odrębne nagrody literackie, serie wydawnicze, w księgarniach wydzielono osobne miejsca sprzedaży, a jej wydawaniem zajmują się niekiedy nawet osobne oficyny. Jednocześnie niektórzy pisarze, korzystając z koniunktury na literaturę niefikcjonalną i godząc się na ustalone reguły rynkowej gry, dają się ponieść swoim powieściopisarskim ambicjom i łamią przy tym umowę zawartą uprzednio z czytelnikiem. Paweł Zajas, profesor Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, analizuje tego typu postawy, przyjmując w swojej pracy perspektywę badawczą, którą określa jako etyczną. Nie zajmuje bynajmniej stanowiska normatywnego, lecz kieruje się przekonaniem, iż dopóki literatura niefikcjonalna będzie funkcjonować jako osobny obszar piśmiennictwa, dopóty pisarze chcący z tego gatunku czerpać profity muszą dotrzymywać zawiązanego z czytelnikiem paktu, a Klio, muza Historii, nie powinna udawać poetki.

Paweł Zajas jest pracownikiem naukowym w Instytucie Filologii Angielskiej Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu oraz badaczem stowarzyszonym (*research fellow*) w University of Pretoria (RPA). Zajmuje się badaniami nad teoriami i literaturami postkolonialnymi, antropologią i socjologią literatury oraz propagandą kulturową.